

VRAGEN N.A.V. WEBINAR BELEGGEN 10 februari 2021

Nr	Vraag	Antwoord
1	Wat zijn de gemiddelde kosten van vermogensbeheerders?	Het gaat meestal op provisiebasis: 0,2 tot 1 % van het belegde vermogen. Vermogensbeheerder kunnen er nogal eens vaag over zijn. Niet ongebruikelijk is dat vermogensbeheerders de kosten onderbrengen in het transactie resultaat, zodat het niet zichtbaar is wat die kosten zijn. Ons advies is toch om de kosten zichtbaar te maken, zodat ze kunnen worden vergeleken Doorvragen dus. Het is soms ook onderwerp van onderhandeling, altijd meerdere offertes opvragen dus. Een grote kerkelijke belegger noemde als tarief van een grote beheerder 0,6 % (gedaald, was eerst 0,8 %).
2	Wat is het verschil tussen een bank en een private vermogensbeheerder. Wat verklaart het verschil in de gemiddelde rendementen die de diverse vermogensbeheerders behalen?	Banken vallen standaard onder toezicht. Dat geldt voor andere vermogensbeheerders ook, maar hoe kleiner en specifiek, hoe meer het zaak is te bekijken waar men wel of niet aan gehouden is. Wat verklaart het verschil in gemiddeld rendement? De belangrijkste reden voor een verschil in rendement is vaak het verschil in risicoprofiel. Daar begint het mee: welk risicoprofiel wil je als belegger kiezen. Hoe meer risico hoe hoger het rendement, maar ook hoe hoger de kans op vermindering van het ingelegde vermogen. De twee R's zijn als het ware min of meer communicerende vaten. Maar daarnaast wordt een verschil (uitgaande van eenzelfde gewenst risicoprofiel) ook mede bepaald door het vakmanschap van de staf (en in enige mate ook wel door enkele ethische uitgangspunten). Het is opvallend hoe de resultaten van grote gerenommeerde vermogensbeheerders bij eenzelfde klantenvraag toch nog in verschillende middellange periodes behoorlijk uiteen kunnen lopen. Je zou denken, dat bij een bepaalde omvang en een gelijke tijdshorizon iedereen wel ongeveer in dezelfde buurt eindigt, maar dat is toch niet altijd het geval.
3	Is er een minimum vermogen nodig om te starten met beleggen?	Nee, in principe niet. Elke particulier kan met kleine bedragen wel op de één of andere manier meedoen. Dat neemt niet weg dat sommige beheerders voor bepaalde doelgroepen stellen wel minimum grenzen stellen. ABN Amro Mees Pierson Instituten & Charitas dat speciaal gericht is op religieuze en goede doelen organisatie hanteert bijvoorbeeld een ondergrens (50.000,-).
4	Biedt samenwerking / bundeling met andere gemeenten mogelijkheden?	Het probleem met commerciële beheerders is dat de tarieven verhoudingsgewijs hoog zijn bij lage inleg. Dan kan het interessant zijn om gelden te bundelen. Een vermogensbeheerder als ABN-Amro Mees Pierson Instituten & Charitas (speciaal werkzaam voor religieuze

		en goede-doelen-organisaties) hanteert een ondergrens die voor sommige kleinere gemeenten alleen te hoog ligt. Dan zou een combinatie van een aantal gemeenten kunnen helpen. Echter, dat vraagt dan wel veel coördinatie om gedoe te voorkomen. Dus de afweging is of je dat er voor over wilt hebben. Je hebt dan te maken met verschillende wensen van R en R combinaties, met diverse ethische uitgangspunten en met de tijdsduur waarvoor het te beleggen vermogen beschikbaar is. Je zou dan op zijn minst als gemeenten hetzelfde belegginsstatuut moeten hanteren en een gezamenlijk vehicle moeten starten (fonds voor gemene rekening). Je geeft als gemeente en kerkrentmeesters een stukje verantwoordelijk uit handen. Ondertussen kun je altijd ook via een bank met kleinere inleg deelnemen. Wel kan het voordelen hebben om kennis uit te wisselen. Dat willen we als VKB sowieso graag stimuleren.
5	Wat zijn de voor- en nadelen van een ETF (aan een index gebonden fonds) en een 'gewoon' beleggingsfonds?	Een ETF is aan een index gerelateerd, bijvoorbeeld: de AEX. Dat betekent dat het resultaat een gemiddelde is. Een ETF heeft vanwege de middeling over het algemeen een lager risicoprofiel, maar dus ook wat minder rendement dan sommige andere fondsen. Een gewoon beleggingsfonds kan vanuit eigen gewenst risicoprofiel en vakmanschap beheerd worden. Dat kan dus beter, maar eventueel ook slechter uitpakken (zie bij vraag 2) Teun Copier van de SKG waarschuwt nadrukkelijk voor 'gewone' beleggingsfondsen. Kerkrentmeesters hebben over het algemeen gewoon niet de kennis om alle risico's in te kunnen schatten en het gaat – naar zijn ervaring – op enig moment altijd fout.
6	Hoe is de relatie nu tussen PKN en Oikocredit?	Oikocredit is gelieerd aan de Protestantse Kerk. Zij financieren microkredieten. Uitgekeerd rendement was altijd wat lager dan bij de banken. In deze tijd van negatieve rentes worden de verschillen steeds kleiner (nul of iets negatief). Oikocredit licht jaarlijks het jaarverslag toe in de Kleine Synode. Er is een strategisch partnerschap. Zie https://www.oikocredit.nl/nieuws/281323-hernieuwd-strategisch-partnerschap-protestantse-kerk-in-nederland-en-oikocredit-nederland
7	Wat is de beste tijdshorizon bij beleggen?	In principe geldt: zo lang mogelijk (liefst > 10 jaar), en alleen met geld dat je in die periode niet nodig hebt. In het beleggingsrichtlijn en het statuut van het GCBB wordt er vanuit gegaan dat belegbaar vermogen tenminste de aankomende 8 jaar niet nodig zal zijn voor welke vorm van exploitatie dan ook. Dus je zult elk jaar een horizon van 8 jaar moeten maken, om te zien of je tegen de grens, of over de grens zit met weggezet geld Als het er dan boven zit, zul je zo snel mogelijk voor een gedeelte een gunstig moment moet kiezen om uit te stappen om een liquide vorm te kiezen. Belangrijk bij elke belegging is de verhandelbaarheid: wat zijn op enig

		moment de mogelijkheden om uit te stappen, of om te verkopen.
8	Hoe staat het met het beleggingsstatuut en de richtlijn van het GCBB?	Deze zijn beschikbaar en te vinden via de website van de VKB (kennisbank) en op de website van de Protestantse Kerk. Zie: https://mijnvkb.kerkrentmeester.nl/kennisbank/artikel/KA-01030/nl-nl
9	Is er een norm / richtlijn voor wat je als belegbaar vermogen kunt beschouwen?	Dit staat in de richtlijn hierboven (zie bij vraag 8)
10	Wat zijn de goede definities / standaarden voor 'vrij vermogen', 'vrije buffer' en 'continuïteitsreserve'?	Bij het GCBB gebruiken ze de term 'vrije buffer'. Dat is in principe het totale eigen vermogen minus het deel dat nodig is voor de financiering van kerkelijke activa. Het GCBB hanteert: de algemene reserve plus herwaarderingsreserves minus de waarde van de kerkelijke activa. Maar hierin is in de toekomst nog wel wat <i>fine-tuning</i> mogelijk, bijvoorbeeld rond bestemmingsreserves en de precieze definitie van 'kerkelijke activa' Continuïteitsreserve is te zien als het vermogen dat in relatie tot de jaarlijkse omzet (uitgaven) beschikbaar zou moeten zijn. Er wordt uitgegaan van 1,5 à 2 keer de jaarlasten, wellicht bij een samengestelde gemeente iets lager, omdat het niet voor de hand ligt dat tegelijkertijd alle wijkgemeenten getroffen worden door een catastrofe of snelle leegloop. Continuïteitsreserve is uiteraard bedoeld om bij wegvallen van inkomsten reorganisatievermogen te hebben, waarbij lopende verplichtingen kunnen worden afgebouwd, maar ook worden voldaan.
11	Wat zijn de opbrengsten van beleggen in OG (onroerend goed) en gronden, rendement versus waardeverandering?	Vastgoed en gronden hebben een zgn autonoom rendement vanwege pacht- of huuropbrengsten, gemiddeld ongeveer 2 % per jaar (als fondsen meer beloven moet je voorzichtig worden). Waarde fluctuaties zijn aanzienlijk, maar over de langere termijn is er vanwege schaarste altijd een stijgende lijn geweest. Momenteel is vastgoed verhoudingsgewijs duur. In het kader van beleggen lijkt het criterium wel te zijn dat het jaarlijkse rendement vaak hoger ligt dan het rendement van een spaarrekening.
12	Zijn de ethische aspecten bij beleggen niet het belangrijkste bij beleggen door een kerk?	Ja. Het is bij uitstek een onderwerp waar je als gemeente bij moetilstaan en gezamenlijk moet bepalen op welke wijze je dit laat meewegen (dus niet of je het laat meewegen, maar hoe). Ethische aspecten zijn zeker belangrijk. De EKD in Duitsland bijvoorbeeld schrijft verplichtend ethisch handelen voor. Ook de keuze om alleen te sturen om de wettelijke grens (geen criminele activiteiten) en het financieel resultaat is al een ethische keuze. Maar daar komt voor de kerk of voor een christelijke belegger wellicht meer bij kijken. Waar wil je niet dat je geld voor wordt gebruikt of juist omgekeerd: heb je een voorkeur voor waar het wel wordt gebruikt. Dit kan

		eventueel natuurlijk gevolgen hebben voor het resultaat. Ondertussen kun je er ook als christenen nog wel verschillend over denken. Neem nu bv het standpunt: wij willen niet investeren in bedrijven die van doen hebben met wapenproductie. Vraag 1 is: is dit houdbaar als ook democratische staten legers op de been moeten houden, waar ligt welke grens? Vraag 2: economisch is alles zo met elkaar verweven: hoe puristisch wil je hier mee omgaan. Maar het is zeker goed om de bezinning op dit punt niet over te slaan. Positief, maatschappelijke (diaconale) doelen aanwijzen waar je bij voorkeur in wil beleggen heeft dan misschien de voorkeur, maar meestal drukt dat wel enigermate het financiële resultaat (maar krijg je er wel een maatschappelijk resultaat voor terug).
13	Hoe moet je inflatie bezien in het licht van een reëel rendement op beleggen en de noodzakelijke vermogensgroei?	Geldontwaarding is een belangrijk aspect bij het bepalen van reëel rendement. Inflatie holt het vermogen uit, of dat nu op een spaarrekening staat of in een fonds belegd is. Daar is dus geen verschil. Beleggen biedt dat ook geen betere bescherming tegen inflatie dan een spaarrekening. Inflatie wordt meestal berekend als consumenteninflatie. Het is de vraag of dit in alle opzichten de beste graadmeter is, tegelijk is het vaak wel het meest objectief vastgestelde kengetal dat beschikbaar is. Afhankelijk van de functie van het vermogen (fungeert het als stamvermogen) is het van belang het vermogen te laten mee groeien met de waardevermeerdering (als dat lukt), althans als men op termijn dezelfde activiteiten vanuit de opbrengst wil blijven financieren, en als deze ook met datzelfde inflatiecijfer wijzigen
14	Bestaat er ook een soort garantiestelsel voor beleggen?	Nee, niet in de zin van banksaldi voor particulieren. Vroeger waren er ingewikkelde financiële producten (klikfondsen bijvoorbeeld) die dat voorspiegelden, maar die mogen niet meer. Er is wel financieel toezicht, maar uiteindelijk is vermogensbeheer een vrije markt, zowel wat betreft de beheerders, als wat betreft de vermogenstitels. Als je aandelen hebt van een bedrijf dat failliet gaat, of obligaties van een land dat niet meer kan terugbetalen, of een huis verhuurt, waar de huurder niet kan betalen, dan is dat <i>'all in the game'</i>. Daarom wordt er ook gesproken van risico's bij beleggen.
15	Hoeveel tijd ben je er aan kwijt, als je als gemeente gaat beleggen?	Weinig, als je het aan externe partijen overlaat, en dat is zeker aan te raden. Als je een financieel genie in de gemeente hebt is zijn of haar houdbaarheid in het algemeen korter dan de beleggingshorizon. Dus als zo iemand wegvalt, zit je wel met het beheer omhoog. Het is uiteraard ook afhankelijk van wat en hoe je het wilt doen. De meeste tijd zal geen zitten in het overleg met de gemeente over de vraag of en zo ja hoe je wilt beleggen en de voorbereiding van zo'n beslissing (de gesprekken met de verschillende vermogensbeheerders en banken en dergelijke).

		Daarnaast zullen er mogelijk ook verschillende mensen vanuit de gemeente betrokken moeten worden bij het volgen van de beleggingen (ook als je het uitbesteedt). Het feitelijke beleggen doet de bank of vermogensbeheerder en nadat bepaald is hoe je wilt beleggen kost de uitvoering ervan niet heel veel meer tijd dan het geld op een spaarrekening zetten.
16	Wat zijn voor- en nadelen van achtergestelde obligaties en ledencertificaten RABO?	Voordeel is het 'vaste rendement' (hoewel de RABO vanwege corona vorig jaar niet heeft uitgekeerd). Nadeel is dat deze producten zich gedragen als aandelen. Je kunt je inleg dus helemaal kwijtraken in geval van faillissement, en als het mis gaat, dan ben je de laatste die nog iets terug krijgt, dan gaan andere schuldeisers voor ('achtergesteld'). Echter: de kans dat in Nederland een grote systeembank als de RABO failliet gaat is theoretisch, en als het wel gebeurt, zal de algemene situatie in ons land waarschijnlijk zodanig zijn dat ons hoofd niet per se zal staan naar onze ledencertificaten.
17	Wat vindt de VKB van <i>crowdfunding</i> ?	De VKB heeft geen uitgesproken oordeel over <i>crowdfunding</i>. Het is feitelijk niet iets nieuws (collecteren is ook gewoon een vorm van <i>crowdfunding</i>). Betaalde aflatbrieven hebben de bouw van de St Pieter mede gefinancierd. Dat was ook al een vorm van <i>crowdfunding</i>, maar voor protestanten nou niet bepaald een navolgbaar voorbeeld.
18	Ben je met beleggingsstatuut gevrijwaard van bestuursaansprakelijkheid, bij negatief rendement (verlies) bijvoorbeeld?	Je bent nooit 'ge vrijwaard' van bestuursaansprakelijkheid. Wel kun je je verzekeren tegen financiële gevolgen (verzekering bestuurdersaansprakelijkheid van de VKB). Besturen is nu juist keuzes maken die je goed kunt uitleggen. Dat kan altijd getoetst worden, als iemand vindt dat er schade is ontstaan door jou toedoen. Natuurlijk is dan afgewogen beslissingen nemen op basis van verstandige adviezen, richtlijnen en modellen van betrouwbare instanties, en gedaan in ordentelijk gezamenlijk overleg, wel belangrijk. En ja, dan nog kunnen er verliezen optreden. Dan zal daar geen aansprakelijkheid uit volgen, in de zin van financiële claims. Dat gebeurt alleen als duidelijk is dat er roekeloos, onrechtmatig, of solistisch gehandeld is. En ja, als je de richtlijnen en het statuut volgt, zul je niet zo snel roekeloos, onrechtmatig of solistisch optreden. In de praktijk worden bestuurders alleen aansprakelijk gesteld bij grove nalatigheid (eigenlijk alleen bij criminele intenties).